

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 03.08.2015
Sayı : 342

03/08/2015

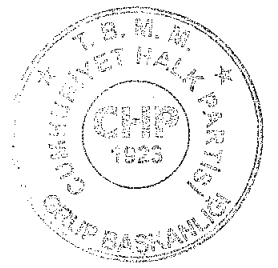
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

1/7/1976 tarih ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'da ve 24/5/1983 tarih ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim Gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini Saygılarımla Arz Ederim.

Didem ENGİN

CHP İstanbul Milletvekili

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR ÖSK.LİGİ
04 Ağustos 2015
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
04 Ağustos 2015
No: 12832

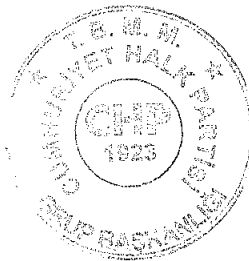
GENEL GEREKÇE

1982 Anayasası'nın 2. Maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk Devletidir. Sosyal devlet vurgusu Anayasamızın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. Maddesinde de şu şekilde yer almaktadır: "Devletin temel amaç ve görevleri,.. kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır". Engelli ya da yaşlı yurttaşlarımız açısından konuya yaklaştığımızda, yine Anayasamızın 61. Maddesi "Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, Devletçe korunur." diyerek devlete engelli ve yaşlı bireylerin haklarının sağlanması ve korunmasında açıkça görev yüklemektedir.

Engelli yurttaşların haklarının sağlanması ve gözetilmesi konusunda dikkate alınması gereken bir diğer ölçüt, ülkemizin de imza attığı "Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"¹dir. Müzakereleri 2002 yılında başlayan Sözleşme, 13 Aralık 2006 tarihinde BM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Ülkemiz 30 Mart 2007 tarihinde Sözleşme'ye imza atmış, 3 Aralık 2008 tarihinde TBMM tarafından Sözleşme'nin onaylanmasının uygun bulunduğu kanun kabul edilmiş, 29 Ekim 2009 tarihi itibarıyla de iç hukuk hükmünde ülkemizde yürürlüğe girmiştir.

50 maddelik Sözleşme, eğitim, sağlık, istihdam, siyasi ve kamusal hayata katılım gibi çeşitli başlıklar altında engelli bireylerin haklarını düzenlemiş ve bu hakların sunumu ve korunmasında imzacı taraf devletlere çeşitli yükümlülükler yüklemiştir. Sözleşme "engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmek" temel amacını tüm taraf ülkelere bir ödev olarak yüklemektedir. Sözleşme'nin 3. Maddesi ise "kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve bağımsızlıklarını da kapsayacak şekilde, kişilerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesini" birinci ilke olarak belirlemiştir. Yine Sözleşme'nin 19. Maddesi "Bağımsız Yaşayabilme ve Topluma Dahil Olma" başlığını taşımakta ve "Taraf Devletler tüm engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder ve engellilerin bu haktan eksiksiz yararlanabilmeleri ve topluma tam katılımlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri etkin bir şekilde alır." diyerek Devlete bu alanda yükümlülük yüklemektedir.

¹ İlgili sözleşmenin resmi tüm metnine <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm> adresinden ulaşılabilir.

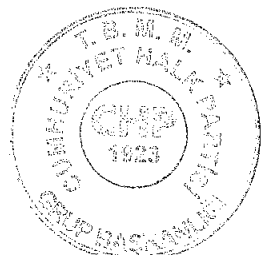

Yine uluslararası mevzuata bakıldığında, bir diğer önem atfedilen konunun da yaşlı yurttaşların insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmelerinin olduğu görülmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1982 yılında "Dünya Yaşlılar Asamblesi" için Viyana'da toplanmış ve "YAŞLANMA 1982 - Yaşlılık İlkeleri"²ni belirlemiştir. Bu ilkelerde temel amaç, yaşlı bireylerin kimseye muhtaç olmadan, bağımsız bir birey olarak yaşam sürmeleri için gerekli tedbirin alınması ve yaşlı yurttaşların toplumsal, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımının artırılmasının sağlanmasıdır.

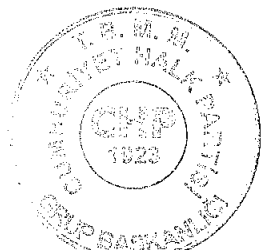
Ülkemizde 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz kişilere ve başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olan kişilere aylık bağlanmasını düzenleyen 2022 sayılı kanun 1976 yılında çıkarılmıştır. Ancak 2013 yılında yapılan bir düzenleme ile, kanun kapsamında belirtilen aylık bağlanma şartlarında hem yukarıda değinilen BM Sözleşmesi ve İlkeleri, hem de Anayasanın değinilen maddelerine aykırı değişiklikler yapılmıştır. Kanunun 1. Maddesinde yapılan değişiklik ile 65 yaşını doldurmuş muhtaç kişilere ve başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olan kişilere aylık bağlanırken "hane halkı gelirinin esas alınması" ve nafaka bağlanmış olanlar ve nafaka bağlanması mümkün olanlara aylık bağlanmayacağına ilişkin düzenleme birçok engelli ve yaşlı için belirtilen aylığın alınamaması sonucunu doğurmuştur. Bu düzenleme engelli bireyin ya da 65 yaşını doldurmuş muhtaç kişinin bağımsız bir birey olduğu gerçeğini inkâr eden bir anlayışın yansımasıdır. Devlet bu düzenleme ile engelli ve yaşlı yurttaşları, bağımlı birer varlık olarak görmekte, onlara kendilerine ait, özerk bir yaşam alanı sunamamaktadır. Yine 1983 tarih ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda da 2014 yılında gerçekleştirilen değişiklik ile evde bakım desteği sunumu için 2022 Sayılı Kanun'dakine benzer bir değişiklik yapılmış ve hane halkı toplam geliri esas alınarak desteğe ihtiyaç duyan bireyin tespitinde bireyin bağımsızlığı ilkesi göz ardı edilmiştir. Hane halkı gelirinin esas alınması bireyin bağımsızlığı ilkesine gölge düşürmekte ve engelli ya da yaşlı bireyi diğer aile bireylerine bağımlı kılmaktadır. Oysa yapılması gereken, uluslararası sözleşmelerce de belirtilen sosyal devletin uzantısı görevlerin, hak sahibini bağımsız bir birey olarak görecektir şekilde sunulmasıdır.

İşbu gerekçelerle, gerek anayasal mevzuat gerekse uluslararası sözleşmelerde belirtilen hakça ve insan onuruna uygun bir yaşam seviyesi sağlanabilmesi amacıyla, 2022 ve 2828 Sayılı Kanunlarda bakım desteği ve engelli aylığı bağlanabilecek bireylerin tespitinde hane halkı toplam geliri yerine bireyin bizzat fiilen eline geçen gelire bakılması yönünde bir

² <http://eyh.aile.gov.tr/uygulamalar/yasli-bakim-hizmetleri/birlesmis-milletler-yasli-ilkeleri>

düzenleme yapılması amaçlanmaktadır. Bu değişiklik ile bu aylıklara hak kazanan yurttaşların bağımsız birer birey olduğu anlayışından yola çıkılmak istenmekte ve hak sahiplerini diğer aile bireylerine, birlikte yaşadığı kişilere bağımlı kılan düzenlemeden geri dönölmesi amaçlanmaktadır. Böylece, engelli ve yaşlı yurttaşların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ve sosyal, toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşama katılabilmelerinde önemli bir aşama kaydedilebilecektir.

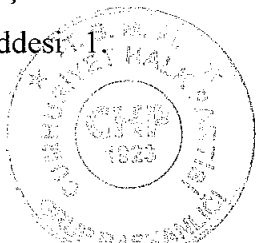
MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 1. Maddesinin 1. Fıkrasında yapılan değişiklik ile 65 yaş üzeri yurttaşlara ilişkin muhtaçlık kararı verilmesinde aranan “nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar” engeli kaldırılmıştır. Bu değişiklikle hak sahiplerinin bağımsız birer birey olduğu anlayışından yola çıkılarak, bu kişileri diğer aile bireyelerine ya da birlikte yaşadığı kişilere bağımlı kılan düzenlemeden geri dönülmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu değişiklik ile 65 yaşını doldurmuş kişinin, akrabalarının bakımına zorlanması suretiyle aile içinde yaşanabilecek sorunların ve ailenin topyekün yoksullaşmasının da önüne geçilmesi sağlanacaktır.

Madde 2 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 1. Maddesinin 2. Fıkrasında yapılan değişiklik ile uluslararası sözleşmelere uygun olacak şekilde bireyin bağımsız yaşama ilkesini gözetecek bir düzenleme yapılmış ve haneye giren toplam gelirin değil, bireyin fiilen elde ettiği gelirin belirtilen nakdi eşiğin altında olması kriteri getirilmiştir. Ayrıca hak sahibi bireyin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olması halinde gelirin paylaşım sonrası değerlendirilmesi gerektiği özel olarak vurgulanmış, böylece aile içinde yaşanabilecek olumsuzlukların ve paylaşımın göz ardı edilmesi durumunda olası yoksullaşmanın önüne geçilmek amaçlanmıştır. Yine maddeden 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerince kurumda bakılan engelli ve yaşlı bireylerin 2022 Sayılı Kanun hükümlerinden yararlanamayacağına ilişkin yasak kaldırılarak, yaşanan mağduriyetlerin sonlandırılması amaçlanmıştır.

Madde 3 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 1. Fıkrasının a bendinde yapılan değişiklik ile muhtaçlık tespitinde “nafaka bağlanmış veya nafaka bağlanması mümkün olanlar” kriteri kaldırılarak halihazırda yaşanan hak kayıplarının önlenmesi amaçlanmıştır. Böylece 18 yaşından büyük engellinin muhtaçlık durumunda salt nafaka alması ya da alabilecek durumda olmasının bireyi gelir desteğinden yoksun bırakması yanlışlığı düzeltilerek, engellinin yaşamını bağımsız bir birey olarak sürdürmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 4 – 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 1.

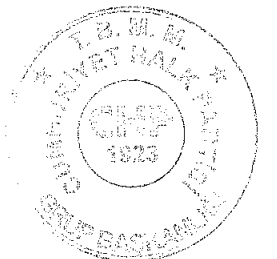

karşıya oldukları sorun ve sıkıntıların yanısıra, bu artış hakkında bildirim yükümlülüğüyle sorumlu kılınmaları gündelik yaşam gerçekleri ile uyuşmamaktadır. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler ve e-devlet uygulamaları göz önüne alındığında, bu sorumluluğun hak sahibinin üzerinden alınması ve gelir artışındaki olası değişikliklerin devlet tarafından takibinin yapılması toplum vicdanını da rahatlatan bir uygulama olacaktır. Yine geriye dönük ödemelerin iadesinin talep edilmesine yönelik düzenleme de kanun metninden kaldırılmış ve yukarıda değinilen sebeplerle oluşabilecek maddi mağduriyetlerin önüne geçilmek istenmiştir.

Madde 9 – 24.05.1983 tarihli ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek.10. maddesinde yapılan değişiklik ile hizmetin sunumunda hak sahipliğinin tespitinde hane toplam geliri yerine bireyin gelirinin temel alınması ve böylece kanunun genel gerekçesinde de değinilen uluslararası sözleşmeler, ilkeler ve Anayasa maddelerine de uygun olacak şekilde bireyin bağımsızlığı ilkesini koruyan bir düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

Madde 10 – Bu madde yürürlük maddesidir.

Madde 11 – Bu madde yürütme maddesidir.

**1/7/1976 TARİH VE 2022 SAYILI 65 YAŞINI DOLDURMUŞ MUHTAÇ, GÜÇSÜZ VE
KİMSESİZ TÜRK VATANDAŞLARINA AYLIK BAĞLANMASI HAKKINDA
KANUN'DA VE 24/5/1983 TARİH VE 2828 SAYILI SOSYAL HİZMETLER
KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

Madde 1 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 1. Maddesinin 1. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1 - 1. Fıkra: Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar hariç olmak kaydıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına, muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (1.620) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır.

Madde 2 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 1. Maddesinin 2. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1 – 2. Fıkra: Birinci fıkra kapsamına girenlerden, her ne nam altında olursa olsun fiilen eline geçen her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, gelirin engellinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerle paylaşımından sonra engelliye kalan aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olan kimseler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz.

Madde 3 - 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 1. Fıkrasının a bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 2 – 1 (a): 65 yaşını doldurmamış olmasının yanı sıra;

- a) Başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olduklarını ilgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan, 18 yaşını dolduran Türk vatandaşı engellilerden; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar hariç olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği

müddetçe (4.860) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda,

Madde 4 – 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 1. Fıkrasının b bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

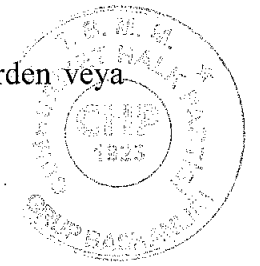
- b) Madde 2 – 1 (b) : İlgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile engelli olduklarını kanıtlayan, 18 yaşını dolduran ve talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olan Türk vatandaşlarından; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar hariç olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe (3.240) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda, aylık bağlanır.

Madde 5 – 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 2. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 2 - 2. Fıkra : Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun gelir veya aylık hakkından yararlanan durumunda ya da uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışan durumunda kendisine bakmakla yükümlü bir yakını bulunan engelli çocuklar hariç olmak kaydıyla; Türk vatandaşı olan, 18 yaşını tamamlamamış ve ilgili mevzuatı çerçevesinde alınacak sağlık kurulu raporu ile engelli oldukları kanıtlanmış durumdaki engelli yakınlarının bakımını üstlenen Türk vatandaşlarından, her ne nam altında olursa olsun engelli bireye bakmakla yükümlü anne veya babanın fiilen elde ettiği her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden daha az olan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilenlere muhtaçlık hâli devam ettiği müddetçe ve bakım ilişkisini fiilen gerçekleştirmeleri kaydıyla, (3.240) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımından bulunacak tutarda aylık bağlanır.

Madde 6 – 01.07.1976 tarihli ve 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanunun 2. Maddesi 3. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 2 – 3. Fıkra: Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına giren engellilerden veya

ikinci fıkra gereğince aylık bağlanacak engelli yakınlarından, engelli bireyin her ne nam altında olursa olsun her türlü fiilen eline geçen gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, engelli bireyin bakmakla yükümlü olduğu kişiler de dikkate alınarak kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimseler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz.

Madde 7 - 24.05.1983 tarihli ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek.7. Maddesinin 1. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek Madde 7 - 1. Fıkra: Her ne ad altında olursa olsun, engellinin fiilen eline geçen her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, gelirin, engellinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerle paylaşımından sonra engelliye kalan ortalama aylık gelir tutarı, asgarî ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olan bakıma ihtiyacı olan engellilere, resmî veya özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti ya da sosyal yardım yapılmak suretiyle evde bakımına destek verilmesi sağlanır.

Madde 8 - 24.05.1983 tarihli ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek.7. Maddesinin son fıkranın son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek Madde 7 – Son Fıkra: Birinci fıkra ile belirlenen engellinin bakmakla yükümlü olduğu kişilere bölünmesiyle, gelir ölçütünü aşan gelir değişikliğinin tespiti hâlinde bu madde kapsamında yapılan ödemeler tespit tarihi itibariyle durdurulur.

Madde 9 – 24.05.1983 tarihli ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek.10. Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek Madde 10: 65 yaşını doldurmuş ve her ne ad altında olursa olsun yaşlının fiilen eline geçen gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, 65 yaşını doldurmuş kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişiler dahil, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının üçte birinden az olan Türk vatandaşlarına 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre hizmet alımıyla bakım hizmeti verilebilir.

Madde 10- İş bu kanun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 11- Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

